

De EURandstad en bestuurlijke vernieuwing

In december 2012 publiceerde de president van de Europese Raad Herman van Rompuy zijn plan. Dit plan omvatte vier bouwstenen: voorstellen voor een bankenunie, begrotingsunie, economische unie en tenslotte ook een politieke unie. Er is aanzienlijke voortgang geboekt met de eerste drie, maar nog nauwelijks met de laatstgenoemde politieke unie. Dat bevindt zich op het niveau van een pleidooi voor een grotere rol voor de nationale parlementen en het Europese Parlement. De Europese Raad heeft zich in december 2013 negen maanden de tijd gegeven om deze zaken te regelen. Overigens vallen in die periode wel de Europese verkiezingen in mei 2014, die door de opkomst van populisme en eurosceptis deze politieke ontwikkeling danig kunnen beïnvloeden. De plannen op dit punt zijn gebaseerd op het traditionele bestuursdenken in lidstaten.

Intussen lijkt op ruimtelijk-economisch gebied de ontwikkeling van de EURandstad gewoon door te gaan. De interconnectiviteit van bedrijven en instellingen tussen stedelijke agglomeraties zet zich op alle fronten door. De zakelijke elite van Europa zet heel duidelijk op de EURandstad mét munt en verdere onderlinge afstemming van het economische beleid tussen de lidstaten. De Europese schoen wringt vooral op het front van de democratische controle. Dat geldt zowel op het vlak van het sociale en economische beleid als op het gebied van de bestuurlijke structuur van Europa. Over het sociaal-economische beleid moet de komende jaren nog een aantal harde noten gekraakt worden, met de onderhandelingen over het TTIP, het transatlantische handels- en investeringsverdrag, als belangrijk *pièce de résistance*. Bij conflicten op een punt als dit kan het democratisch tekort van de bestuursgebouw van Europa pijnlijker dan ooit aan het licht komen. De uitvoerende macht, belichaamd door de Europese commissie, is nog geheel gestoeld op lidstatelijke vertegenwoordiging, al zal er gelet op de aantallen enigermate in het aantal commissarissen gekapt gaan worden. De controlerende macht in de gedaante van het Europees parlement, heeft nog ontoereikende machtsmiddelen tot zijn beschikking. De samenstelling van het Europees Parlement is bovendien gebaseerd op politieke partijfracties, die per lidstaat gekozen worden - ook hier blijft de lidstatelijke structuur doorwerken.

Voor een goede verdere geo-economische ontwikkeling van de EURandstad heeft een en ander voornog geen fatale consequenties. Op termijn zal het zich echter wreken als de groeiende sociaal-economische kracht van de stedelijke netwerken in Europa geen navenante vertaling krijgt op politiek niveau: in de uitvoerende én in de wetgevende macht. Laten we bij de wetgevende macht beginnen. We moeten toewerken naar Europese volksvertegenwoordiging die uit twee kamers bestaat. Een voldragen Europees parlement als eerste orgaan met het nodige recht van eigen initiatief. Deels samengesteld op basis van verkiezingen op continentaal niveau via van evenredige vertegenwoordiging met internationaal-Europese lijsten, deels op basis van verkiezingen per euregio. Het euregionale deel van een dergelijk Europees parlement nieuwe stijl biedt de nodige ruimte aan stedelijke netwerken beleidscoalities te sluiten dwars door en naast de gebruikelijke coalities tussen de bestaande lidstaten. Als tweede volksvertegenwoordigend lichaam zou een senaat gevormd kunnen worden die gestoeld is op verkiezingen per lidstaat om de bestuurlijke en inhoudelijke kwaliteit van de wetgeving te controleren - een soort Europese Eerste Kamer dus. Inzetten op de

aanpassing en de versterking van structuur en bevoegdheden van het Europees parlement vormt de beste strategie om tot een meer een EURandstad-adaptief bestuur van ons continent te komen.

Naast deze vooral bestuurlijk-technische structurering is het voor een goed functioneren van de EURandstad als economisch kerngebied van de EU bovendien van het grootste belang de omvang van EU voorlopig niet verder uit te breiden en ook geen voorbereidende stappen in die richting te nemen. Het is nu al een hele klus om de huidige 28 lidstaten sociaaleconomisch enigszins bij elkaar te houden - arbeidsmarktproblemen spelen daarbij momenteel het meest in het oog. Een verdere uitdijning van de sociaaleconomische invloedssfeer kan bovendien het risico met zich meebrengen dat men kan stuiten op de levensruimte van een buiten de EU gelegen 'concurrent' die vanuit andere economische prioriteiten en beginselen opereert. Zelfs het sluiten van associatieverdragen met nieuwe partnerlanden kan tot lastige en riskante conflicten leiden, zoals de recente conflicten tussen EU en Rusland in de Oekraïne leert. Waar enerzijds onder de bevolking in het betreffende land valse verwachtingen op welvaart achter de horizon gewekt worden [en dat terwijl zo'n associatieverdrag niet zelden juist een gevaar vormt voor de regionale economie ter plekke], kunnen anderzijds botsingen met Rusland leiden tot funeste economische en politieke destabilisering .

In eerdere afleveringen van ons kwartaaljournaal kondigden wij nog artikelen aan over twee EuRandstad-clusters die nog niet de revue gepasseerd waren. Het gaat daarbij om de oostelijke cluster Berlijn-Silezië-Krakow-Warschau en de zuidelijke cluster Milaan/Turijn-München/Zürich. Jawel, die komen er nog aan, maar in de tussentijd is en blijft de aandacht vooral op de clusters dichterbij huis: op onze 'eigen' cluster BRAR [Brabant-Rotterdam-Antwerpen-Ruhrgebied]/ABC[Amsterdam-Brussel-Cologne/Keulen] en op de financieel-bestuurlijke cluster Luxemburg-Frankfurt-Straatsburg[-Parijs]. Het hoofdartikel in dit kwartaaljournaal is gewijd aan een uitgesproken nabij thema: De Nieuwe Randstad [DNR].